

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำประพันธ์หรือบทร้อยกรองไทยเป็นมรดกที่สำคัญทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นการแสดงออกทางด้านความคิดและความประณีตทางการใช้ภาษา เป็นเครื่องจรรโลงใจให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความซาบซึ้งในความไพเราะของถ้อยคำและลีลาของบทร้อยกรอง นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการประสานความคิดความเข้าใจกันระหว่างบุคคลอีกด้วย ดังที่ วาสนา บุญสม (2540 : คำนำ) กล่าวไว้ว่า ภาษาร้อยกรองหรือบทกวีสามารถเชื่อมความเข้าใจของบุคคลให้เข้าใจกันได้

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมองเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนเขียนบทร้อยกรอง จึงได้กำหนดให้หลักสูตรวิชาภาษาไทยบรรจุเนื้อหาวิชาที่ว่าด้วยการเขียนบทร้อยกรองไว้ในวิชาภาษาไทยทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาและฝึกฝนการเขียนบทร้อยกรอง และเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องปลูกฝังทักษะด้านนี้ให้แก่นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ เพราะเป็นการส่งเสริมความสามารถในการแสดงความคิดได้อย่างเสรีและมีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มขึ้น ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัย เจตคติ ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การเขียนร้อยกรองนับว่าเป็นการเขียนที่ยากยิ่งกว่าการเขียนประเภทอื่น เพราะการเขียนร้อยกรองนอกจากจะเขียนตามหลักการเช่นเดียวกับการเขียนอื่น ๆ แล้ว จะต้องเขียนให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับของมันอีกด้วย ซึ่ง สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2536 : 194) กล่าวว่า การเขียนร้อยกรองเป็นทักษะที่ยากกว่าการเขียนร้อยแก้ว เพราะเป็นการเขียนที่ค่อนข้าง

ซับซ้อนมากกว่า การสอนเขียนบทร้อยกรองจึงดูเป็นเรื่องยากสำหรับครู และสำหรับนักเรียนแล้ว ยิ่งรู้สึกว่ายากมาก

จากการวิจัยเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533 : 25) พบว่า ความสามารถในการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มในทุกเขตการศึกษา จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอน เขียนร้อยกรองยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

อนึ่ง จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้สอนวิชาบังคับแก่นภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 มาเป็นเวลา 19 ปี และได้สนทนากับนักเรียนรวมทั้งแลกเปลี่ยนทัศนะกับครูภาษาไทยด้วยกัน ทำให้ทราบถึงปัญหาในการเขียนร้อยกรอง ซึ่งสรุปเป็นปัญหาใหญ่ ๆ ได้ 2 ประการ คือ

1. ปัญหาที่เกิดจากนักเรียน

1.1 นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน จึงคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถในการเขียนและ เห็นว่าการเขียนร้อยกรองเป็นเรื่องยากจึงไม่ชอบเรียน ไม่สนใจเรียน

1.2 นักเรียนขาดความคิดที่จะหาถ้อยคำมาประกอบการเขียนให้เป็นเรื่องราวอย่างเป็น เหตุเป็นผล และให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ได้

1.3 นักเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องฉันทลักษณ์ จึงเขียนไม่ถูกต้อง

1.4 นักเรียนบางคนไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการเขียนบทร้อยกรอง เมื่อมาเรียนใน ระดับมัธยมศึกษา จึงเรียนรู้ไม่ทันเพื่อน ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย

1.5 เวลาเรียนมีน้อย ทำให้นักเรียนไม่มีเวลาฝึกปฏิบัติงานในชั่วโมงเรียน

2. ปัญหาที่เกิดจากครูและกลวิธีการสอนของครู

ปัญหาข้อนี้ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ จากการสนทนากับครูผู้สอนภาษาไทยทำให้ทราบว่า ครูผู้สอนภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่มีความถนัดในการสอนเขียนร้อยกรอง จึงไม่ค่อยให้ความสนใจ ในการเรียนการสอนเรื่องนี้ สอดคล้องกับความเห็นของ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2525 : 4) ที่ว่า ปัญหาของ การเขียนบทร้อยกรองมีหลายประการ เป็นต้นว่า ครูผู้สอนไม่มีความสนใจ ไม่มีความถนัดในการเขียน ผู้สอนบางคนมุ่งแต่เพียงการอ่านร้อยกรองแล้วแปลความหมายให้นักเรียนฟัง บางคนบังคับให้ท่องจำ

บทร้อยกรองจากหนังสือโดยที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือไม่ซาบซึ้งในข้อความนั้นเลย และครูบางคนก็เคร่งครัดให้เขียนตามฉันทลักษณ์ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่อยากเขียน เพราะไม่อยากเรียน จนกระทั่งมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ส่วน เคนเนดี (Kenedy, 1975 : 201) ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปครูมักคิดว่าการเขียนร้อยกรองเป็นเรื่องยาก ผู้ที่จะทำได้คือผู้ที่มีพรสวรรค์หรือความสามารถพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องนี้เท่านั้น ครูจึงมักละเลยและไม่เห็นความสำคัญ และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการแต่งบทร้อยกรองมาตั้งแต่เด็ก ทั้งนี้เพราะไม่มีความถนัดและความสนใจ จึงทำให้ครูมองข้ามความสำคัญและละเลยการสนับสนุนส่งเสริมด้านการแต่งบทร้อยกรอง

จากปัญหาการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาที่ควรจะต้องแก้ไขมากที่สุดก็คือ ปัญหาของตัวครูและกลวิธีการสอนของครู เช่น ครูไม่มีความถนัดในการสอนจึงละเลยการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการเขียนบทร้อยกรอง และที่สำคัญก็คือไม่มีวิธีสอนที่ดีที่จะทำให้การเรียนการสอนเขียนร้อยกรองบรรลุตามจุดประสงค์ได้ ดังความคิดเห็นของประสิทธิ์ ภาพักษณ์ (2518 : 11) ที่ว่า การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น ครูและวิธีสอนของครูนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ครูจะต้องปรับปรุงตนเองและหาวิธีสอนใหม่ ๆ ที่ดีที่น่าสนใจมาใช้สอนนักเรียน ทั้งนี้ พวงเล็ก อุดระ (2539 : 69) มีความเห็นว่า “วิธีสอนเปรียบเสมือนอาวุธสำคัญประจำกายของครู” ครูจะต้องศึกษาวิธีสอนแบบต่าง ๆ และเลือกใช้ให้บังเกิดผล วิธีสอนแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ใช้ได้เหมาะสมในบางเนื้อหา บางโอกาส ดังนั้นครูควรใช้วิธีสอนหลายวิธีสลับหมุนเวียนกันไป หรืออาจใช้หลายวิธีผสมผสานกันก็ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบ (อ้างใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527 : 819) ที่กล่าวถึงหลักการสอนเขียนร้อยกรองว่า “ครูผู้สอนการประพันธ์ร้อยกรองควรเลือกใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เพื่อให้การเรียนการสอนน่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง”

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร เป็นวิธีสอนที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักการศึกษาข้างต้น มีนักการศึกษาหลายท่าน เช่น แมคคีย์ (Mackey, 1976 อ้างใน อิศรา สารงาม 2529 : 59) แฮสเคิล (Haskell, 1978 อ้างใน ศรีวิไล ดอกจันทร์ 2531 : 24) จีราร์ด (Girard, 1986 : 11)

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2531 : 4) และอาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 134) กล่าวถึงความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนพิจารณาเลือกสรรส่วนที่ดีของแนวคิดในการสอน วิธีสอน และกลวิธีการสอนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปใช้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง โดยไม่ยึดติดกับทฤษฎีใด ๆ แต่ให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของการเรียนการสอน ได้แก่ เนื้อหา จุดประสงค์การสอน และสถานการณ์ในการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

เมื่อได้ศึกษาการสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนโดยใช้วิธีการเลือกสรรแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการสอนวิธีนี้มาประยุกต์ใช้ในการสอนเขียนร้อยกรอง ซึ่งน่าจะช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้ โดยเลือกสรรวิธีสอนตามหลักการเลือกสรรและจากประสบการณ์การเป็นครูภาษาไทยของผู้วิจัยซึ่งเคยใช้สอนได้ผลดีมาแล้ว ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบอุปนัย วิธีสอนโดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ วิธีสอนโดยใช้รูปแบบเน้นกระบวนการ วิธีสอนโดยใช้เกม และวิธีเรียนแบบรอบรู้มาพิจารณาเลือกสรรบางส่วนของวิธีสอนเหล่านี้ เพื่อประยุกต์ใช้โดยเลือกทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อศึกษาว่าการสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้วิธีเลือกสรรนี้ จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนร้อยกรองของนักเรียนสูงขึ้นถึงเกณฑ์รอบรู้ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้วิธีเลือกสรร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการสอนเขียนบทร้อยกรองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนเขียนบทร้อยกรองในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นอื่น ๆ ได้เลือกใช้ในการสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้วิธีเลือกสรรมีผลสัมฤทธิ์สูงถึงเกณฑ์รอบรู้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 323 คน

2. ระยะเวลาในการทดลอง

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้เวลาทดลอง 10 คาบ คาบละ 50 นาที

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ได้นำมาจากตำรา และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเขียนบทร้อยกรอง ตัวอย่างบทร้อยกรองได้มาจากวรรณคดีร้อยกรอง วรรณกรรมร่วมสมัย และบางส่วนเป็นผลงานของผู้วิจัย

4. ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนร้อยกรอง

4.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนเขียนร้อยกรอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ร้อยกรอง หมายถึง งานประพันธ์ที่นำถ้อยคำมาเรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลอนแปด กลอนดอกสร้อย และโคลงสี่สุภาพ
2. การสอนโดยใช้วิธีเลือกสรร หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนพิจารณาเลือกสรรบางส่วนของแนวคิดในการสอน วิธีสอน และกลวิธีการสอนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของการเรียนการสอนเป็นสำคัญ
3. เกณฑ์รอบรู้ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนร้อยกรองของนักเรียนเมื่อเรียนจบแล้ว โดยนักเรียนจำนวนร้อยละ 80 สามารถทำคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนได้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมด
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนร้อยกรอง หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน
5. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนเขียนร้อยกรอง หมายถึง ความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้วิธีเลือกสรร